

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului declarat de către Casa Națională de Asigurări Sociale,

în contencios administrativ, înaintată la acțiunea lui Cezar Pelin împotriva Casei Naționale de Asigurări cu privire la obligarea emiterii actului administrativ,

împotriva deciziei din 03 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău,

*(Dosarul nr. 3ra-1076/23
PIGD 2-21067694-01-3ra-02112023)*

Motivarea insuficientă a hotărârii privind perioada pentru care se recalculează pensia stabilită anterior subiecților vizați de Legea 1544/1993. Omisiunea de a analiza argumentele esențiale invocate de recurentă în raport cu normele imperative și cadrul legal aplicabil.

Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani, jud. T. Avasiloaie
Curtea de Apel Chișinău, jud. G. Mîra, G. Dașchevici, A. Bostan

17 septembrie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Oxana Parfeni,

Diana Stănilă, *judecători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 06 mai 2021, Cezar Pelin a depus acțiune în contencios administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea refuzului Casei Naționale de Asigurări Sociale de examinare a cererii prealabile și obligarea de a include în vechimea în muncă în condițiile avantajoase de trei ani, cinci luni și 13 zile cu efectuarea recalculului pensiei în baza art. 54, art. 61 din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993.

2. Reclamantul a indicat că, în perioada 01 noiembrie 1992-26 noiembrie 2010 a efectuat serviciul în organele afacerilor interne și de la 26 noiembrie 2010 a fost concediat cu dreptul de a primi pensia pe linia Ministerului Afacerilor Interne.

3. Cezar Pelin a menționat că reieșind din vechimea de muncă de 20 ani, 02 luni și 03 zile, inclusiv serviciul militar din 18 mai 1988 până la 26 iunie 1990, începând cu 27 noiembrie 2010 i-a fost stabilită pensie în baza Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993 privind asigurări cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne în mărime de 50% din suma soldei. Însă, la calcularea vechimii în muncă nu a fost luat în considerare faptul că în perioada 01 septembrie 1996 - 24 decembrie 1999 și 08 iulie 2003 - 28 august 2003, adică în termen de trei ani, cinci luni și 13 zile, el a ocupat funcția de polițist al izolatorului de detenție provizorie al CPR Rîșcani.

4. În acest sens reclamantul a invocat, că potrivit art.8, pct. lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994 și art. 18, lit. c) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993, la calcularea vechimii în muncă pentru acordarea pensiei, în cazul său în mod nejustificat nu au fost incluse în vechimea de muncă 3 ani, 5 luni și 13 zile. Respectiv, mărimea pensiei, ținând cont de adaosul de 3 % prevăzut de lit. a) art. 14 din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993, ar fi trebuit să fie majorată la 59 % din suma soldei.

5. Astfel, la 30 martie 2021 s-a adresat către autoritatea pârâtă cu o cerere prealabilă, prin care a solicitat să fie corectată situația, cu includerea în vechimea de muncă în condițiile avantajoase a 3 ani, 3 luni și 23 zile, cu recalcularea pensiei în baza art. 54, art. 61 din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993. La cererea prealabilă adăugător a anexat certificatul nr. 34/46-3548 din 25 martie 2021, eliberat de Ministerul Afacerilor Interne, care confirmă că, într-adevăr, în perioada 01 septembrie 1996 - 24 decembrie 1999 și 08

iulie 2003 - 28 august 2003 a activat în funcția de polițist al izolatorului de detenție provizorie a CPS Rîșcani al IPJ Bălți.

6. Conform certificatului menționat, perioada sus menționată cade sub incidența Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994 și ordinului Ministerului Afacerilor Interne nr. 96 din 20 martie 2018 cu privire la recunoașterea unor înlesniri pentru stabilirea pensiei anumitor categorii de funcționari publici cu statut special și militari din cadrul MAI.

7. Cezar Pelin a menționat că conform răspunsului la cererea prealabilă, înregistrat sub nr. X-02/988 din data de 16 aprilie 2021, Casa Națională de Asigurări Sociale a respins cerințele sale, deoarece perioadele de activitate în cadrul subdiviziunilor de deținere a persoanelor în izolatoarele de detenție provizorie nu pot fi raportate la prevederile pct. 8 din Hotărârea Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994.

8. În opinia reclamantului acest refuz este unul neîntemeiat și ilegal în legătură cu argumentele invocate în acțiunea respectivă.

9. În conformitate cu Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993, toate întrebările referitoare la acordarea, recalcularea și achitarea a pensiei colaboratorilor de poliție țin exclusiv de competența Casei Naționale de Asigurări Sociale. Astfel, refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale de a înlătura erorile omise la calcularea vechimii în muncă și pensiei în cazul său încalcă drepturile sale la pensie ceea ce îi acordă dreptul de a înainta acțiune în contencios administrativ.

10. În data de 10 februarie 2022, reclamantul a depus o cerere de concretizare a acțiunii, prin care, întru evitarea unor nuanțe în interpretarea legislației administrative și legii privind pensiile cu privire la respectarea procedurii prealabile, a comunicat suplimentar că în data de 22 decembrie 2021 a prezentat la Casa Națională de Asigurări Sociale cerere prealabilă corespunzătoare, însă, prin decizia din 06 ianuarie 2021 nr. P-2484/21 cererea prealabilă a fost declarată ca inadmisibilă pe motivul expirării termenului prevăzut în art. 165 alin. (1) Codului administrativ. Cu toate acestea, a menționat faptul că, în decizia Casei teritoriale de asigurări sociale Rîșcani din 13 aprilie 2021, informația cu privire la exercitarea căilor de atac este indicată incorect pârâtul nu a cunoscut și, respectiv, a considerat imposibil aplicarea prevederilor art. 165 alin. (2) Codului administrativ, însă, acest fapt rămâne evident. Sub acest aspect autoritatea pârâtă se contrazice, deoarece în decizia din 06 ianuarie 2022 invocă procedura de atac legală a actelor individuale administrative.

11. De asemenea, a indicat că autoritatea pârâtă a menționat că decizia Casei teritoriale de asigurări sociale Rîșcani din 13 aprilie 2021 a obținut puterea lucrului decis la 26 martie 2021 și conform art. 140 Codului administrativ nu poate fi contestat nici pe calea prealabilă, nici prin acțiune în instanța de judecată competentă, dar această concluzie nu corespunde prevederilor art. 143 alin. (3) din Codul administrativ, conform căreia dacă la emiterea unui act administrativ individual de acordare a prestațiilor sociale

legislația nu a fost corect aplicată sau s-a pornit de la o stare de fapt care s-a dovedit a fi incorectă și prin acesta, în mod greșit, nu s-au efectuat prestații se anulează în tot sau în parte cu efect pentru trecut sau viitor.

POZIȚIA INSTANȚEI DE FOND

12. Prin hotărârea din 20 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Cezar Pelin, s-a anulat decizia Casei teritoriale de asigurări sociale Rîșcani nr.20/2021/16238 din 13 aprilie 2021 și decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale de soluționare a cererii prelabile nr.P-2484/21 din 06 ianuarie 2022.

S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale, oficiul teritorial competent să emită o decizie nouă, în temeiul cererii depuse de Pelin Cezar, în data de 31 martie 2022, prin care să-i recalculeze lui Pelin Cezar, în temeiul art.61 din Legea nr.1544 din 23 iunie 1993 pensia pentru vechime în serviciu, luând în considerare certificatele Inspectoratului General al Poliției și Inspectorului de Poliție Rîșcani nr.3548/25.03.2021 și nr.6926 din 15 iunie 2022.

13. Hotărârea instanței de fond a fost contestată cu apel în termen, la data de 28 decembrie 2022, de către Casa Națională de Asigurări Sociale.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

14. Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 03 octombrie 2023 a respins cererea de apel declarată de Casa Națională de Asigurări Sociale cu menținerea hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani din 20 decembrie 2022.

15. Cu privire la admisibilitatea acțiunii instanța de apel a reținut că potrivit alin. (1) art.40 al Legii nr.156/1998 decizia privind respingerea cererii de recalculare a pensiei poate fi contestată la Casa Națională de Asigurări Sociale.

16. În speță, decizia Casei teritoriale de asigurări sociale Rîșcani nr.20/2021/16238 din 13.04.2021, a fost contestată cu cerere prelabilă la Casa Națională de Asigurări Sociale la data de 22 decembrie 2021. Potrivit răspunsului nr.P-2484/21 din 06.01.2022, Casa Națională de Asigurări Sociale nu a examinat cererea prelabilă pe motiv că a fost depusă tardiv.

17. La acest aspect, Curtea de Apel Chișinău a subliniat că, în decizia Casei teritoriale de asigurări sociale Rîșcani nr.20/2021/16238 din 13.04.2021, informația cu privire la exercitarea căilor de atac nu corespunde prevederilor art. 124 din Codul administrativ, care prevede că, informația cu privire la exercitarea căilor de atac va conține date privind: a) calea de atac care urmează să fie înaintată; b) denumirea și adresa autorității publice sau ale instanței de judecată la care trebuie înaintată calea de atac; c) termenul pentru exercitarea căii de atac.

18. Astfel, luând în considerare prevederile art. 165 alin. (2) din Codul administrativ, care statuează că dacă informația cu privire la exercitarea căilor de atac nu se conține în actul administrativ individual sau este indicată incorect, cererea prealabilă poate fi depusă în termen de un an de la comunicarea sau notificarea actului administrativ ori a respingerii petiției.

19. Din considerentele expuse supra devin neîntemeiate argumentele părții apelante referitoare la faptul că acțiunea reclamantului este inadmisibilă în temeiul prevederilor art. 207 alin. (1) lit. f) din Codul administrativ.

20. Cu referire la fondul acțiunii Curtea de Apel Chișinău a statuat că, în perioadele, pentru care se solicită recalcularea vechimii în muncă cu avantaje, Cezar Pelin întrunește condițiile legale ca să beneficieze de recalcularea pensiei urmare a calculării vechimii în muncă cu avantaje pentru perioadele de referință, în sensul solicitărilor formulate de către reclamantul/intimat, or aplicabilitatea Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21.02.1994 și a ordinului MAI nr. 96 din 20.03.2018, este deja determinată de angajator, care doar urma să fie reținută de către Casa Națională de Asigurări Sociale și, respectiv, efectuate acțiunile corespunzătoare de recalculare a vechimii în muncă și prin urmare, a mărimii pensiei în privința lui Cezar Pelin.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

21. În data de 26 octombrie 2023 a depus recurs Casa Națională de Asigurări Sociale împotriva deciziei instanței de apel, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel, cu pronunțarea unei noi decizii.

22. În motivarea recursului Casa Națională de Asigurări Sociale a invocat dezacordul cu soluția adoptată, menționând că instanța de apel nu a analizat multilateral actele normative și legislația în vigoare ce reglementează astfel de litigii.

23. Autoritatea recurentă a susținut că cererea de chemare în judecată depusă de către Cezar Pelin urmează a fi declarată inadmisibilă, deoarece nu a fost respectată procedura prealabilă.

24. Totodată, a relatat că decizia adoptată este neîntemeiată și rezidă din interpretarea în mod eronat a legii materiale aplicabile și anume a pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

25. Art. 22, alin. (1) din Codul administrativ prevede următoarele:

„Autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sunt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor.”

26.Art. 193 alin. (3) și (3¹) din Codul administrativ stabilește că:

„Curtea Supremă de Justiție examinează acțiunile în contencios administrativ și cererile de recurs în complete din 3 judecători. În scopul uniformizării practicii judecătorești, completul din 3 judecători poate decide, prin vot unanim, că recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 5 judecători, iar completul din 5 judecători poate decide, prin vot unanim, că recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 9 judecători.”

27.Art. 194 alin. (2) din Codul administrativ prevede că:

„În procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.”

28.Art. 195 din Codul administrativ reglementează următoarele:

„Procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169–171.”

29.Art. 219, alin. (1) din Codul administrativ prevede că:

„Instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.”

30.Art. 244 alin. (1) din Codul administrativ prevede următoarele:

„Hotărârile curții de apel că instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs. Pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.”

31.Art. 244, alin. (2) coroborat cu art. 231, alin. (2) din Codul administrativ, reglementează că:

„Pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.”

32.Art.245 din Codul administrativ prevede următoarele:

„Recursul se depune la Curtea Supremă de Justiție în termen de două luni de la pronunțarea hotărârii sau a deciziei motivate, dacă legea nu stabilește un alt termen.”

33.Art. 445¹ alin. (1), lit. b) din Codul administrativ stabilește că:

„Recursul este admis dacă prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție”

34.Art. 247 din Codul administrativ prevede că:

„Recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art. 245¹ alin.(1) lit. b) și d). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.”

35.Art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ statuează că:

„În urma examinării recursului, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: admite recursul, casează integral decizia instanței de apel și trimite cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.”

36.Art. 1 din Legea nr. 1544-XII din 23 iunie 1993, stabilește că:

„Militarii care îndeplinesc serviciu prin contract, persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri beneficiază de dreptul la pensie viageră pentru vechime în muncă, dacă au vechimea respectivă în serviciu militar și în organele afacerilor interne.

Militarii, persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri care au devenit persoane cu dizabilități în condițiile prezentei legi au dreptul la pensie de dizabilitate.

Famiile militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și ale funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri decedate sau căzute la datorie au dreptul la pensie în cazul pierderii întreținătorului.”

37.Art. 7 din Legea nr. 1544-XII din 23 iunie 1993 stabilește că:

„Militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri, familiilor lor care au concomitent dreptul la diferite pensii de stat li se stabilește o singură pensie, la alegerea lor.”

38.Art. 13, lit. a) din Legea nr. 1544-XII din 23 iunie 1993 prevede că:

„Dreptul la pensie pentru vechime în serviciu îl au militarii care au îndeplinit serviciul prin contract, persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri care la 1 iulie 2011 au o vechime în serviciu de cel puțin 20 de ani.”

39.Art. 48 din Legea nr. 1544-XII din 23 iunie 1993 statuează că:

„Pensiile militarilor în termen, ale militarilor care au îndeplinit serviciul prin contract, ale persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri, ale funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, ale ofițerilor de protecție și colaboratorilor organelor securității statului, Centrului Național Anticorupție și ale membrilor familiilor acestora se stabilesc de către Casa Națională de Asigurări Sociale, în modul stabilit de Guvern.”

40.Art. 51 din Legea nr. 1544-XII din 23 iunie 1993 stabilește că:

„În cazul apariției unor circumstanțe care implică modificarea mărimilor pensiilor stabilite pentru militarii în termen și familiile acestora, recalcularea pensiilor se efectuează în termenele stabilite de Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii.

Recalcularea pensiilor pentru militarii care au îndeplinit serviciu prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și pentru funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației

penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și pentru familiile acestora se efectuează de la data de 1 a lunii următoare celei în care au survenit circumstanțele ce cauzează modificarea mărimii pensiei. Totodată, dacă pensionarul beneficiază de dreptul la majorarea pensiei, diferența de pensie i se poate plăti doar pentru 12 luni trecute.”

41. Art. 54 din Legea nr. 1544-XII din 23 iunie 1993 stabilește că:

„Suma pensiei calculată pentru pensionarii din rândurile militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și ale funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și pentru familiile acestora și nesolicitată la timp se plătește pentru perioada precedentă, însă cel mult pentru 3 ani premergători datei solicitării pensiei. Sumele pensiei neprimite la timp din vina organelor care au stabilit sau care plătesc pensia se plătesc pentru perioada precedentă fără limite în timp.”

42. Art. 61 alin. (1) din Legea nr. 1544-XII din 23 iunie 1993 reglementează că:

„Recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare. Dacă pensionarul va prezenta ulterior acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, recalcularea se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi.”

ASPECTE DE PROCEDURĂ

43. Referitor la termenul de declarare a recursului, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că, decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată public la 03 octombrie 2023. Conform extrasului din poșta electronică a Curții de Apel Chișinău, decizia a fost notificată autorității recurente, prin intermediul poștei electronice, la 12 octombrie 2023.

Recursul nemotivat a fost depus de către Casa Națională de Asigurări Sociale la 26 octombrie 2023, iar motivarea recursului a fost prezentată la 31 octombrie 2023.

În asemenea circumstanțe completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că, în speță, calea de atac în ordine de recurs a fost demarată în interiorul termenului legal.

44. La 02 noiembrie 2023 Curtea Supremă de Justiție a expediat copia recursului în adresa intimatului Cezar Pelin și a reprezentantului acesta avocatului Valeriu Terr prin intermediul oficiului poștal.

45. Potrivit avizelor de recepție Cezar Pelin a recepționat copia recursului la 08 noiembrie 2023, iar avocatul Valeriu Terr la 09 noiembrie 2023.

46. Instanța de recurs menționează că deși intimatul și avocatul acestuia au recepționat copia recursului depus de către Casa Națională de Asigurări

Sociale nu au beneficiat de dreptul său și nu au formulat obiecții asupra argumentelor invocate în recurs.

47. În speță, completul de judecată nu a considerat oportun de a cita participanții la proces și reprezentanții acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recurs, deoarece criticele autorității recurente au fost expuse cu suficientă claritate, iar intimatul și reprezentantul acestuia nu au depus diligență și nu au prezentat instanței de recurs opinia asupra recursului înaintat de către Casa Națională de Asigurări Sociale.

MOTIVAREA INSTANȚEI

48. Studiind materialele dosarului, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de către Casa Națională de Asigurări Sociale întemeiat și care urmează a fi admis, cu casarea deciziei instanței de apel și remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel.

49. Completul de judecată consideră imperioase dezideratele Curții Europene a Drepturilor Omului reținute în cauza Zubac v. Croația (hotărârea din 05 aprilie 2018) potrivit cărora, din moment ce preeminența dreptului constituie un principiu fundamental al democrației și al Convenției, nu putea exista nicio așteptare, în baza Convenției sau de altă natură, potrivit căreia Curtea Supremă trebuia să ignore sau să nu aibă în vedere nereguli procedurale evidente.

50. Recapitulând esența litigiului, în scopul verificării aplicării corecte a dreptului material și procedural, instanța de recurs reține starea de fapt constatată de instanțe și confirmată de părți.

Astfel, probatoriul acumulat la materialele dosarului, precum și din dosarul administrativ rezultă că, începând cu data de 27 noiembrie 2010 Cezar Pelin este beneficiar de pensie pentru vechime în muncă calculată de 20 ani, 02 luni și 03 zile.

La 31 martie 2021 Cezar Pelin s-a adresat Casei teritoriale de asigurări sociale Rîșcani cu cerere privind recalcularea pensiei. Organul social, prin decizia nr. 20/2021/16238 din 13 aprilie 2021, a refuzat în recalcularea pensiei deoarece perioadele de activitate în cadrul izolatorului de detente provizorie nu pot fi raportate la prevederile pct. 8, lit. d) din Hotărârea nr. 78/1994. (f.d.34 dosarul administrativ)

51. Cezar Pelin prin prezenta acțiune a solicitat anularea refuzului Casei Naționale de Asigurări Sociale de examinare a cererii prealabile și obligarea de a include în vechimea în muncă în condițiile avantajoase de trei ani, cinci luni și 13 zile cu efectuarea recalculului pensiei în baza art. 54, art. 61 din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993.

52. Fiind investită cu examinarea cauzei Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani prin hotărârea din 20 decembrie 2022 a admis cererea de chemare în judecată depusă de Cezar Pelin, a anulat decizia Casei teritoriale de asigurări sociale Rîșcani nr.20/2021/16238 din 13 aprilie 2021 și decizia Casei

Naționale de Asigurări Sociale de soluționare a cererii prealabile nr.P-2484/21 din 06 ianuarie 2022, a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale, oficiul teritorial competent să emită o decizie nouă, în temeiul cererii depuse de Pelin Cezar în data de 31 martie 2022, prin care să-i recalculeze lui Pelin Cezar, în temeiul art.61 din Legea nr.1544 din 23 iunie 1993 pensia pentru vechime în serviciu, luând în considerare certificatele Inspectoratului General al Poliției, Inspectorului de Poliție Rîșcani nr.3548/25.03.2021 și nr.6926 din 15 iunie 2022.

53. Judecând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 03 octombrie 2023 a respins cererea de apel declarată de Casa Națională de Asigurări Sociale cu menținerea hotărârii Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani din 20 decembrie 2022.

54. Cercetând materialele administrate instanța de recurs constată că instanța de apel a menținut soluția instanței de fond prin care Casa Națională de Asigurări Sociale a fost obligată în condițiile legii să emită actul administrativ individual favorabil privind recalcularea pensiei pentru vechime în serviciu lui Cezar Pelin în temeiul cererii depuse la 31 martie 2022 și art.61 din Legea nr.1544 din 23 iunie 1993 pensia pentru vechime în serviciu, luând în considerare certificatele Inspectoratului General al Poliției și Inspectorului de Poliție Rîșcani nr.3548/25.03.2021 și nr.6926 din 15 iunie 2022.

55. Astfel, analizând motivele soluției supuse criticii în recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, completul de judecată ajunge la concluzia că decizia instanței de apel nu poate fi menținută din cauza deficiențelor în motivare. Or, instanța de apel nu a furnizat o motivare adecvată și clară cu privire la perioada pentru care urmează a fi achitată pensia recalculeată, luându-se în considerare certificatele Inspectoratului General al Poliției, Inspectorului de Poliție Rîșcani nr.3548/25.03.2021 și nr.6926 din 15 iunie 2022.

56. Însă, în ciuda concluziilor favorabile aduse de prima instanță și instanța de apel în privința cererii reclamantului de a recalcula și achita pensia în temeiul cererii depusă la 31 martie 2022, instanța de recurs a constatat că instanța de apel nu a abordat în mod corespunzător aspectul vădit al responsabilității organului de asigurări sociale care stabilește sau plătește pensia precum și perioada pentru care urmează a fi recalculată pensia.

57. Aceste concluzii nu aduc în discuție responsabilitatea Casei Naționale de Asigurări Sociale pentru neplata pensiei cu înlesniri, dar perioada pentru care urmează a fi recalculată pensia, or legislația specială, care este aplicabilă cauzei, operează cu două perioade precedente pentru care urmează a fi recalculată și achitată pensia, dar nu mai mare de trei ani înainte de data solicitării pensiei.

58. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atrage atenția asupra faptului că decizia contestată creează o impresie rezonabilă de superficialitate, or, instanța de apel nu a analizat în ce măsură recalcularea

dispusă respectă limitele prevăzute de lege, în special art. 54 și art. 61 din Legea nr.1544-XII din 23 iunie 1993, care reglementează perioada pentru care poate fi efectuată recalcularea pensiei.

59. Potrivit art. 54 și art. 61 din Legea nr. 1544-XII din 23 iunie 1993, recalcularea pensiei poate fi efectuată doar în anumite condiții: dacă Casa Națională de Asigurări Sociale este vinovată de neacordarea recalculării, pensia poate fi achitată pentru întreaga perioadă restantă, fără limită temporală; dacă refuzul recalculării s-a bazat pe o interpretare juridică a legislației și nu pe o inacțiune nejustificată a Casei Naționale de Asigurări Sociale, recalcularea poate fi aplicată doar pentru 12 luni anterioare solicitării.

60. Însă, în esență, instanța de apel nu a analizat dacă refuzul recalculării de către Casa Națională de Asigurări Sociale a fost determinat de o eroare administrativă sau de aplicarea unei norme legale. Această distincție este esențială pentru stabilirea întinderii obligației Casei Naționale de Asigurări Sociale și pentru aplicarea corectă a prevederilor legale.

61. Astfel, instanța de apel nu a motivat aspectul menționat, iar aceasta poate ridica întrebări cu privire la motivele acestei decizii. În lipsa unei motivări clare, există incertitudini în ceea ce privește raționamentul instanței și modul în care a fost aplicată legea în acest caz.

62. Conform prevederii art. 61 din Legea nr. 1544-XII din 23 iunie 1993, recalcularea pensiilor se face pe baza documentelor disponibile la momentul recalculării în organele de pensionare. Dacă reclamantul prezintă ulterior acte suplimentare care ar putea majora pensia, recalcularea se va face pentru perioada precedentă, dar nu pentru mai mult de 12 luni de la depunerea acestor acte și nu înainte de data punerii în aplicare a legii relevante.

63. Completul de judecată menționează că existența unei norme care exclude dreptul de a beneficia de anumite plăți, nu poate fi interpretată ca o vină pe care o poartă organul de asigurări sociale care stabilește sau plătește pensia.

64. Deci, la caz instanța de apel nu a motivat în niciun fel perioada pentru care urmează a fi recalculată și achitată pensia lui Cezar Pelin, luându-se în considerare certificatele Inspectoratului General al Poliției, Inspectorului de Poliție Rîșcani nr.3548/25.03.2021 și nr.6926 din 15 iunie 2022, situația în care normele citate supra prevăd o perioadă de cel mult 3 ani sau o perioadă de 12 luni. Prin urmare, este esențial ca instanța de apel să examineze responsabilitatea organului de asigurări sociale în ceea ce privește recalcularea pensiei și perioada pentru care acesta urmează a fi recalculată și achitată.

65. În cazul din speță, instanța de apel a menținut soluția instanței de fond privind recalcularea pensiei fără a verifica dacă aplicarea retroactivă este justificată de culpa Casei Naționale de Asigurări Sociale. O astfel de analiză este necesară pentru respectarea principiului legalității și pentru determinarea corectă a drepturilor reclamantului. În lipsa acestei analize,

soluția instanței de apel nu poate fi menținută, fiind necesară casarea deciziei și rejudecarea cauzei.

66. În conexiunea circumstanțelor expuse cu normele legale citate anterior, instanța de recurs ajunge la concluzia că soluția adoptată de către instanța de apel este nemotivată, deoarece nu a stabilit dacă Casa Națională de Asigurări Sociale este vinovată de neacordarea recalculării, dacă refuzul recalculării s-a bazat pe o interpretare juridică a legislației și nu pe o inacțiune nejustificată a Casei Naționale de Asigurări Sociale, precum și perioada pentru care urmează a fi efectuată recalcularea pensiei.

67. La fel instanța de apel nu a dat apreciere concluziei instanței de fond privind aplicarea normei generale la stabilirea perioadei pentru care se va recalcula retroactiv pensia și anume Codul administrativ în raport cu norma specială Legea nr. 1544-XII din 23 iunie 1993 care reglementează perioada pentru care pensia stabilită anterior poate fi recalculată.

68. În context instanța de recurs remarcă că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre motivată. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

Conform unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și, argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora (cauza Garcia Ruiz vs. Spania, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, ceea ce, în speță, lipsește. Or, principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, pune în pericol dreptul la un proces echitabil (cauza Kaufman vs. Belgia, 1986).

Astfel, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre. În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994).

69. Corelând prevederile legale procedurale naționale cu jurisprudența CtEDO referitor la obligația instanțelor naționale de a-și motiva soluțiile, instanța de recurs conchide că circumstanțele expuse anterior denotă că instanța de apel nu și-a îndeplinit obligațiile. Iar aceasta nu poate echivala decât cu încălcarea dreptului la un proces echitabil al recurenteii, inclusiv dreptul de acces liber la justiție în raport cu obligația instanței de „a auzi” justițiabilii, garantat de art. 20 din Constituție și art. 6 § 1 din Convenție.

70. Având în vedere deficiențele constatate, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că soluția instanței de apel nu poate fi menținută, fiind necesară o rejudecare a cauzei, or, constatările instanței de apel nu conțin o argumentare clară, bazată pe suportul probator existent la materialele cauze, din care să rezulte procesul deliberării și adoptării soluției emise, astfel încât instanța de recurs este în dificultate de a exercita controlul judiciar asupra unei asemenea soluții și să verifice temeinicia și legalitatea soluției adoptate.

71. Totodată, instanța de recurs menționează că jurisprudența Curții Supreme de Justiție la acest capitol este uniformă și suficient de vastă și anume în ceea ce vizează obligația instanțelor de judecată la examinarea litigiilor ce vizează asigurarea socială (pensiile) în temeiul Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr. 1544-XII din 23 iunie 1993.

72. Dat fiind faptul că instanța de apel a emis o decizie prematură, dictată de neelucidarea tuturor circumstanțelor pertinente speței, iar lichidarea acestor lacune în cadrul procedurii de examinare în recurs nu este posibilă, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează necesitatea admiterii recursului depus de către Casa Națională de Asigurări Sociale și casării deciziei din 03 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, cu restituirea cauzei spre rejudecare în aceeași instanță.

73. Subsecvent, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră oportun de a menționa că prin prisma art. III alin.(1) – (2), pct.1) din Legea Nr. 135 din 13 iunie 2024 pentru modificarea unor acte normative (revizuirea hărții judiciare), Curtea de Apel Chișinău s-a redenumit în Curtea de Apel Centru.

74. Ținând cont de cele expuse și în temeiul art. 248, alin. (1), lit. d) din Codul administrativ

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul declarat de către Casa Națională de Asigurări Sociale.

Casează integral decizia din 03 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, adoptată în cauza de contenciosului administrativ, intentată la acțiunea depusă de Cezar Pelin împotriva Casei Naționale de Asigurări cu

privire la obligarea emiterii actului administrativ, cu remiterea cauzei la rejudecare la Curtea de Apel Centru, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Diana Stănilă